

Державно-правовий розвиток країн світу у ХХ – ХХІ ст.

ПЛАН

1. Розпад Австро-Угорської імперії та утворення незалежних держав

2. Великобританія: зміни державного ладу та розвиток виборчого права на початку ХХ століття

3. США: “Новий курс” президента Ф. Рузвельта

4. Німеччина: веймарська республіка і фашистська диктатура

5. Особливості італійського та японського фашизму

6. Конституції Франції 1946 та 1958 років.

7. Поділ Німеччини.

8. Конституції ФРН та НДР 1949 р.

9. Конституція Японії 1947 р.

Поразка **Австро-Угорщини** у першій світовій війні зумовила загострення соціальних проблем:

У 1918 році відбулася буржуазно-демократична революція, яка призвела до скасування монархії.

Ця обставина сприяла утворенню незалежних держав: Австрії, Угорщини, Чехословаччини, Югославії, об'єднанню Польщі.

У листопаді 1918 р. було проголошено республіки в Угорщині та Австрії.

Австрія

Конституція Австрійської республіки, прийнята у 1920 р., передбачала запровадження посади президента с представницькими повноваженнями, двопалатного законодавчого органу, нижня палата якого мала обиратися усім дорослим населенням країни. Уряд на чолі з канцлером був відповідальним перед парламентом. Австрія стала федерацією.

Угорщина

В 1919 році в Угорщині відбулася
Соціалістична революція.

І Всеугорський з'їзд Рад прийняв
конституцію Угорської соціалістичної
федеративної радянської республіки.

Чехословаччина

У 1918 році було проголошено про утворення Чехословацької республіки.

Конституція Чехословаччини 1920 р. передбачала розподіл влади. Законодавча влада була довірена двопалатним Національним зборам, виконавча влада належала президенту і раді міністрів. Президент обирався національними зборами і мав важливі повноваження. Судову владу очолював Верховний суд. Конституційний нагляд покладався на Конституційний суд. Конституція закріпила "права громадян", але користування ними обмежувалося.

Югославія

1918 р. було проголошено про відділення від Австро-Угорщини південнослов'янських земель й утворення держави словенців, хорватів і сербів, майбутньої **Югославії** (з 1929 р.).

У 1921 році було затверджено **конституцію**. Югославія стала конституційною монархією.

Законодавча влада доручалася Скупщині, що обиралася чоловіками з 21 року. Виконавча влада – королю.

Югославія

- Король призначав і звільняв уряд, скликав і розпускав Скупщину, командував армією і проголошував надзвичайний стан.

- Адміністративний розподіл, закріплений конституцією, не відповідав історичним національним районам.
- Конституція містила перелік прав громадян, але були численні обмеження.

Польща

Декретом радянського уряду 1918 р. було проголошено право народів на самовизначення. Скасовувалися міжнародні угоди про розділ Польщі.

Поразка Німеччини й Австро-Угорщини у війні сприяла об'єднанню польських областей в єдину державу.

Польща

Конституція

Польщі 1921 р.

ґрунтувалася на поділі
влади.

USTAWA Z DNIA 17 MARCA 1921 ROKU
KONSTYTUCJA
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

W IMIE BOGA WSZECHMOGĄCEGO!
MY, NARÓD POLSKI,
dziękując OPATRZNOŚCI za
wyzwolenie nas z półtorawiekowej
nieroli, wspominając z wdzięcznością myślimo i
wstrząśnięcie ustarej walki pokoleń, które nas
do przetrwania sprawiło niepodległości bez
przerwy poświęcały, nawiązując do świętej tra-
dycji wiskopomnej Konstytucji 3-go Maja - dobro
całej, zjednoczonej i niepodległej Małki-Opłczy-
niny na oku, a pragnąc Tej być niepodległy,
polgę i bezpieczeństwo oraz ład społeczny,
utwierdzić na wiekowiech zasadach prawa i
wolności, pragnąc zarazem zapewnić rozwój
wysokich Tej są moralnych i materialnych dla
dobra całej odradzającej się ludzkości, wszystkim
obywatelom Rzeczypospolitej równość, a pracy
pożanoniante, należne prawa i szczególną opiekę
Państwa zabezpieczyć - tę oto Ustawę Kon-
stytucyjną na Sejmie Ustawodawczym Rzeczy-
pospolitej Polskiej uchwalamy
i ogłoszamy

- Законодавчим органом оголошувався двопалатний парламент, що обирався загальним, рівним і таємним голосуванням.
- Виконавча влада доручалася президенту й уряду. Уряд відповідав перед сеймом.
- Конституція містила перелік демократичних свобод, визнавала рівність національностей.

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

**зміни в
державному
устрої:**

1. зниження ролі парламенту в галузі законодавства і контролю за діяльністю уряду
2. посилення ролі кабінету міністрів: надзвичайні повноваження, «делеговане законодавство» (акти уряду, видані за дорученням парламенту)

Виборчі реформи у Великобританії

У 1918 р. було встановлено загальне чоловіче виборче право з 21 року. Надавалися виборчі права жінкам з 30 років, які володіли нерухомістю або мали прибуток не менше 5 фунтів стерлінгів на рік. Ценз осілості становив 6 місяців.

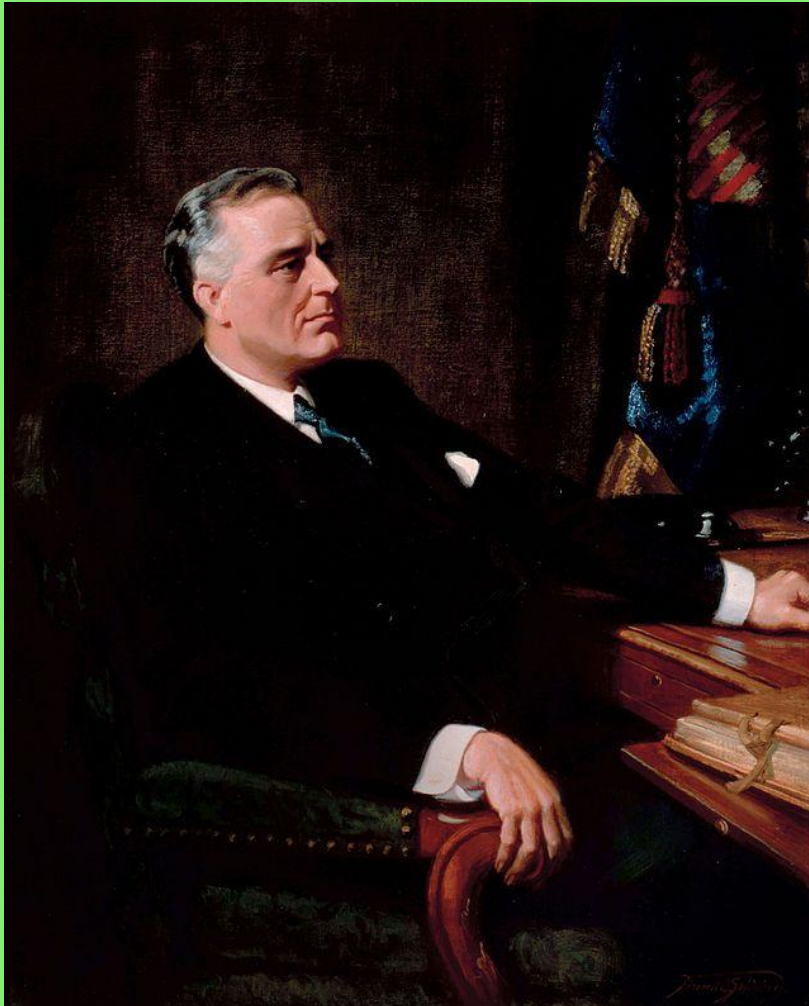
У 1928 р. були зрівняні виборчі права жінок і чоловіків, знижено ценз осілості до 3 місяців.

СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ

1929-1933 рр. відбулася світова економічна криза

У 1932 року президентом США був обраний **Франклін Рузвельт**.

Він запровадив систему заходів, спрямованих на державне регулювання економіки, що одержала назву "**нового курсу**".

"Новий курс" Ф.Рузвельта

1. золотий запас США було передано до державної скарбниці. Уряд отримав можливість контролювати фінансову ситуацію в країні.

2. Конгрес прийняв закон про відновлення промисловості, зокрема, запроваджувалися «кодекси чесної конкуренції», передбачалися заходи соціального захисту працівників, створювалася Національна адміністрація з оздоровлення промисловості.

"Новий курс" Ф.Рузвельта

3. Установлювалися компенсації для фермерів, були продовжені терміни погашення боргів фермерів, надавалися позички.

4. Була збільшена допомога по безробіттю, організовані громадські роботи, фінансовані державою, запроваджено пенсійне забезпечення.

Внутрішні проблеми Німеччини загострилися в результаті поразки у Першій світовій війні і спричинили буржуазно-демократичну революцію у листопаді 1918 р., в результаті якої було скасовано монархію та встановлено республіку.

НІМЕЧЧИНА МІЖ ДВОМА ВІЙНАМИ

Die Verfassung

des
Deutschen Reichs

У 1919 р. затвердили конституцію німецької імперії, яка дістала назву Веймарської. Конституція закріпила федеральний устрій. Кожна з 18 земель мала конституцію, законодавчий орган (ландтаг) і уряд.

- Вищим законодавчим органом імперії був імперський парламент, що складався з двох палат.
- Президент обирався на 7 років загальним голосуванням і мав широкі повноваження.
- Конституція проголошувала права і свободи, але були численні обмеження.

Встановлення фашистської диктатури в Німеччині

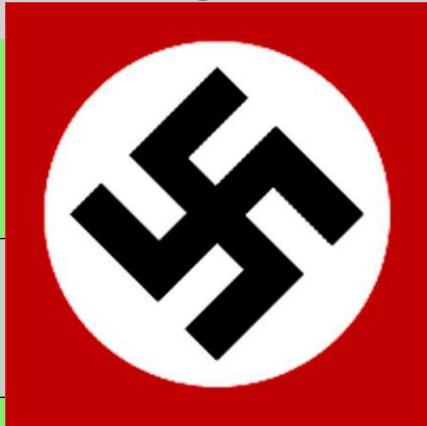

Світова економічна криза, що почалася у 1929 році, сприяла поширенню фашистської ідеології.

У 1930 р. перемогу на виборах у рейхстаг одержала націонал-соціалістична партія.

31 січня 1933 р. Гітлер був призначений канцлером.

Встановленню фашистської диктатури
сприяла серія законів 1933 року:

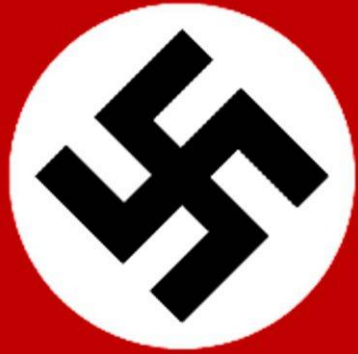

Закон «Про повноваження уряду» надавав уряду право видавати нормативні акти

**Декрет "На захист народу і держави"
скасовував свободу особи, слова, друку,
зборів**

**Декрет "На захист німецького народу"
наділяв необмеженими повноваженнями
поліцію**

Встановленню фашистської диктатури
сприяла серія законів 1933 року:

**Закон "Про усунення нужденного
стану народу та держави"
надавав уряду можливість
змінювати конституцію,
укладати міжнародні угоди,
видавати закони в т.ч. щодо
бюджету**

**Закон "Про забезпечення єдності партії
та держави" проголосив фашистську
партію носієм державної влади**

- Профспілки і громадські організації були розпущені. Заборонені всі політичні партії, крім Націонал-соціалістичної робітничої партії.
- Піддавалися жорстоким репресіям усі незгодні із фашистським режимом.

В 1934 р. посада президента була скасована,
уся влада сконцентрувалася в руках рейхсканцлера
– Гітлера.

ФАШИСТСЬКА ДИКТАТУРА В ІТАЛІЇ

У 1922 році
король під
ТИСКОМ
призначив главу
фашистської
партії Муссоліні
прем'єр-
міністром Італії.

Встановлення фашистського режиму

"Надзвичайні закони" заборонили профспілки, політичні партії (за винятком фашистської), опозиційну пресу, відновили страту за "політичні злочини", запровадили трибунали, скасували органи місцевого самоврядування.

Встановлення фашистського режиму

- Закон 1925 року "Про повноваження глави уряду" робив прем'єр-міністра незалежним від парламенту.
- У 1926 року було прийнято закон "Про право виконавчої влади видавати юридичні норми".

**Встановлення
фашистського режиму**
У 1928 році було
здійсненої "реформу
політичного
представництва", яка
забезпечувала
потрібний фашистам
склад парламенту.

- Фашистська партія стала складовою частиною державного апарату.
- Встановлювався режим жорстокого терору, репресій, придушення інакомислення.
- Підвищилася роль поліцейських і судових органів.

Особливості фашистської диктатури в Італії

для прикриття диктатури:

- було збережено монархію, парламент, вибори до представницьких органів влади
- було прийнято закони про так звану «корпоративну державу» (1926 -1934 рр.)

Створювалися 22 корпорації (по галузях промисловості). Головою кожної з них був Муссоліні. Він же очолив міністерство корпорацій.

У 1939 р. парламент замінила «палата» фашистських організацій і корпорацій.

Фашистська корпоративна держава була знаряддям економічного панування монополій і прикриттям тоталітарного фашистського режиму.

ОСОБЛИВОСТІ ЯПОНСЬКОГО ФАШИЗМУ

- виступав у формі військово-монархічної диктатури
- армія була керівною політичною силою
- збереглася сильна монархічна влада
- не була створена єдина фашистська партія
- був запроваджений не шляхом захоплення влади, а створенням в 1940 р. «**нової політичної структури**».

У 1940 році
прем'єр-міністром
став прибічник
тоталітарного
військово-
фашистського
режиму.

Політичні партії (крім комуністичної)
об'єдналися в "Асоціацію допомоги трону" -
державну організацію, фінансовану і керовану
урядом.

Органами асоціації на місцях стали сусідські
громади.

Громада та їх члени мали стежити один за одним і доносити.

На заводах і фабриках створювалися "спілки служіння батьківщині через виробництво". Тут також домагалися взаємного стеження і покори.

Японський парламент утратив своє значення.

Економічне життя контролювали асоціації промисловців і фінансистів.

Наслідки Другої світової війни

Фашистські

політичні режими
Німеччини, Італії та
Японії були
знищені.
У країнах
капіталізму були
проведені
демократичні
реформи.

Виникла світова система соціалізму, що об'єднала 13 країн Європи й Азії.

Припинили існування колоніальні імперії (англійська, французька, бельгійська, голландська), виникли десятки нових суверенних держав.

ФРАНЦІЯ

У жовтні 1946 була
затверджена нова
конституція.

Франція
проголошувалася
парламентською
республікою.

- Закріплювалися права і свободи.
- Затверджувалося загальне виборче право.
- Парламент складався з двох палат.
- Президент обирався на 7 років обома палатами парламенту і мав обмежену владу.
- Верховна судова влада належала Вищій раді магістратури.

CONSTITUTION

Le Gouvernement de la République, conformément à la loi constitutionnelle du 3 juin 1958, a proposé.

Le Peuple français a adopté.

Le Président de la République promulgue la loi constitutionnelle dont la teneur suit :

PRÉAMBULE

Le peuple français proclame solennellement son attachement aux Droits de l'Homme et aux principes de la souveraineté nationale tels qu'ils ont été définis par la Déclaration de 1789, confirmée et complétée par le préambule de la Constitution de 1946.

En vertu de ces principes et de celui de la libre détermination des peuples, la République offre aux Territoires d'Outre-Mer qui manifestent la volonté d'y adhérer des institutions nouvelles fondées sur l'idéal commun de liberté, d'égalité et de fraternité et conçues en vue de leur évolution démocratique.

ARTICLE PREMIER. La République et les peuples des Territoires d'Outre-Mer qui, par un acte de libre détermination, adoptent la présente Constitution instituent une Communauté.
La Communauté est fondée sur l'égalité et la solidarité des peuples qui la composent.

- У травні 1958 року в результаті військового перевороту до влади прийшов генерал де Голль.
- Конституція Франції 1958 р. передбачала сильну президентську владу. Обрання президента на 7 років провадилося в два етапи.

- Конституція розширила повноваження глави уряду.
 - Роль парламенту була знижена.

НІМЕЧЧИНА

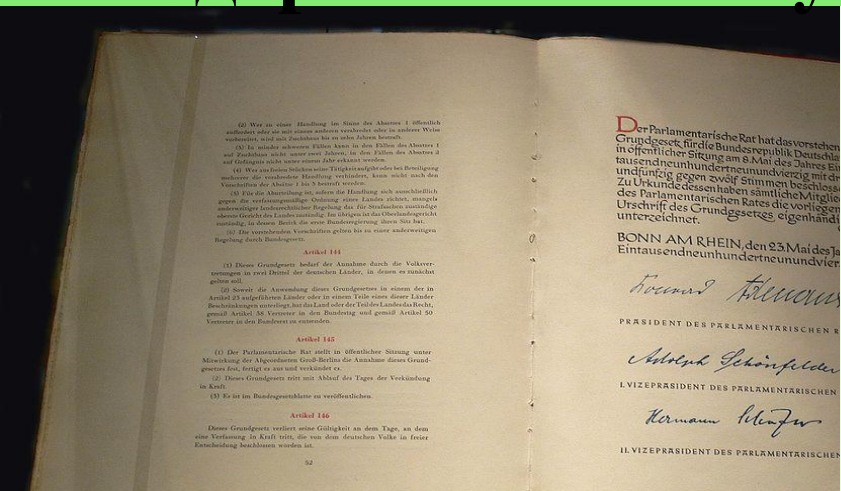

Влітку 1945 р.
у м. Потсдамі
конференція глав
урядів СРСР,
США й Англії
вирішила
розділити на 4
зони територію
Німеччини

У 1946 р. було запроваджено окреме управління трьома західними зонами. Це призвело до розколу Німеччини на 2 частини та виникнення двох німецьких держав.

Федеративна Республіка Німеччини

Боннська конституція ФРН 1949 р. закріпила федеративний устрій. Кожна з 10 земель мала свій бюджет, свій ландтаг (парламент) і уряд.

Загально-федеральний парламент складався з двох палат.

Дійсна влада зосереджувалася в уряді, зокрема, у його глави - канцлера.

Главою держави оголошувався президент, але його роль була не значна.

Важливими функціями наділявся Федеральний конституційний суд.

Конституція НДР 1949 року
встановила принципи організації
держави:

Німецька Демократична Республіка

народовладдя

домінування Соціалістичної єдиної
партії Німеччини

поєднання законодавчих і урядових
функцій представницькими органами

державна влада мала служити благу
народу, свободі, миру,
демократичному прогресу

обов'язок влади підтримувати
дружні стосунки з усіма народами

Конституція НДР 1949 року

**Законодавчий орган
складався з двох палат.**

**Верхня - Народна палата -
обиралася на 4 роки
загальними, рівними,
прямими виборами, при
таємному голосуванні**

**Палата земель формувалася з
депутатів, обраних місцевими
ландтагами**

палати обирали президента

**Уряд формувався народною
палатою.**

ЯПОНІЯ

Поразка у війні призвела до встановлення у 1945 р. окупаційного режиму американської військової адміністрації.

Конституція Японії 1947 року

Встановлювалася
парламентська
монархія.

Права монарха
обмежувалися.

Парламенту доручається законодавча влада. Він складається з палати представників і палати радників.

Обидві палати мали право проводити розслідування з питань державного управління

Виконавча влада покладалася на кабінет міністрів.

Судову владу очолював Верховний суд,
Конституція декларувала відмову Японії від
війни

- Використана література:
- Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник /О.М. Джужа, Т.А. Третьякова, В.С. Калиновський, О.І. Анатольєва та ін. – К.: НАВС, 2012.
- Тематичний довідник з історії держави і права зарубіжних країн / Т.А. Третьякова, О.І. Анатольєва, С.В.Губар. – К., 2007.
- История государства и права зарубежных стран: Учебник для вузов: В 2 ч. / Под ред. Н. А. Крашенинниковой, О. А. Жидкова. - М., 1998-1999.
- Иностранное конституционное право / Под ред. В. В. Маклакова.- М., 1996.
- Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. - К., 1997.